

Ohřiveni prabulharšti leopardi-barsove a ne byzantšti lvi jsou vyobrazeni na kamenných reliefech ze Stare Zagory

Ivan Tanev Ivanov

<http://protobulgarians.com> - [Stranka o Prabulharech. Jazyk, původ, dějiny a naboženství ve statich, knihach a hudbě](#)

Stať byla zveřejněna na patě národní vědecké konferenci „Od regionalního k národnímu – etnologie, poznání kraje a muzejní činnost“, 5.-6. září 2011 ve městě Polski Tarambeš a bude vydána ve speciálním sborníku.

Přeložil: Nikolaj Nikolov, 11.11.2011

Pět středověkých kamenných desek z města Stara Zagora jsou nejen známe a uznávány odborníky, ale i považovány za jedny z nejzajímavějších a velmi cenných archeologických nálezů v Bulharsku a Evropě (Obretenov, 1976, str.88-90). První čtyři desky byly nalezeny roku 1907 severně 1,5 km od jednoho z vrchů Stare Zagory (Filov; 1924, str.11-12). Vrcholek je znám pod názvem Ajazmo zasvěcený sv. Teodoru Tironovi (Tangarov, 2001, str. 223-230; Ilkov, 2004, str. 3; Stojanova, 2001, str. 210-216; Alexandrov, 1992, str.10; CDIA fond 420, odd.2,3; Tošev 1935, str. 43). Jedna z desek zobrazuje zvíře nekriticky označeno za lva (obr. 1). Další tři zobrazují grifona, dvouhlavého orla a dva pavý. Pátá deska je s vyobrazením lvice s malým lvičkem (obr. 2) byla nalezena roku 1957 asi 300 metrů západně od stejného vrcholu (Nikolov, str.575-576). Ne náhodou se toto vyobrazení stalo základním prvkem erbů města Stara Zagora. Mezi odborníky převládá názor, že plastiky jsou vytvořeny ve stejném časovém rozhraní místní výtvarnou dílnou z načervenalého deskovitého materiálu, který se nachází pouze v omezeném místě severně od Stare Zagory.

Nemalo důležitým faktem je, že všech pět unikátních reliefů bylo nalezeno v bezprostřední blízkosti tzv. Ajazma sv. Teodora Tirona, posvatného vrchu, pod kterým bylo vystavěno město Augusta Trajana, pozdější Beroe – Boruj – Eski Zagra – Železnik – Stara Zagora. Na samém vrcholu býval léčivý pramen a chrám již od dob Traků až do našich dnů. Po mnoho věků až do dnešní doby je světcův svátek Todorův den slaven jako hlavní svátek města a samotný světec je duchovním patronem města (Tangarov, 2001, str. 223-230; Ilkov, 2004, str.3; Stojanova, 2001, str. 210-216; Alexandrov, 1992, str.10; CDIA fond 420; Tošev, 1935, str.43). Od dávných věků je předávána legenda, že na vrcholu Ajazma (opětovně) pokřtil patriarcha Fotij knížete Borise-Michaila i s jeho rodinou za zprostředkování místního bulharského bojara Colja, který přijal křest od byzantských zajatců, kteří vyléčili jeho dceru Teodoru (Vaklinov, Predanie; I.D.V, 1884:1). V dosahu několika kilometrů kolem posvatného vrcholu byly odhaleny zaklady šesti klášterů a dvou velikých pevností. Jedna z nich (Železna vrata, Demir chan) dala obrozenecké jméno městu (Železnik), jméno nejstarší ulice města (Železna vrata), chrání známe

horské údolí Σιδηρά (Σιδηρά - Sidera) –západní hranici Tervelovi oblasti Zagora (Zlatarski, 1934, str. 167-187; Petrov, Gjuzeev, 1978, str. 400-413; Rajna Kjaginja, Autobiografie, str. 79; Poije, 2005, str. 337-356; Voaleri, 2005, str. 345; Ivanov, 2010)

Obr. 1 Vyobrazení (1) ohřivený leopard na kamenné desce ze Stare Zagory (9. st.) (2) ohřivený bars na podnose z místa Bolšaja Anikovskaja, město Perm (Volžské Bulharsko, 7. – 8. st.) a (3) lev na stěně brana I štar, město Babylon (rok 575 p.n.l.)

Ma se již za potvrzene (Ivanov, 2007, str. 434-438), že nedaleko Starozagorského Ajazma se nachází i městečko Potuka (tj. starobulharsky bitka), kde se narodil známý bulharský světec Michail Vojin (9. stol.), který se stal předobrazem epického ruského bohatýra Michaila Potyka.

V bulharské historické nauce vládne názorová rozdílnost ve vztahu k datování a etnické příslušnosti vyhlášených starozagorských reliefů. 14. března 1964 byla emitována bulharská poštovní známka s číslem 1495, od B. Angeluševa a St. Kančeva v rozsahu 20 tis. kusů. Znamka zobrazuje „Ivice se lvičkem, reliefní desku ze Stare Zagory (8. až 10. stol.)“. Proti tomu jsou v expozicích regionálního historického muzea ve Stare Zagoře a NAI Sofia jsou reliefs datovány na konec 9. až poč. 12. století. Jsou tedy přijímány za vytváření byzantské školy. Tento názor je však dokumentován pouze ve statích místních starozagorských historiků (Jakov, 1979, str. 23-29; Jankov, 2001, str. 85-88), které představují reliefs nalezené nedaleko Stare Zagory jako díla z doby Alexia I. Komnina (v letech 1081-1118) a Jana II. Komnina (z doby 1118-1143). Názory odborníků k otázce datování jsou však zcela odlišné.

V padesátých letech minulého století vládla teze prof. Bogdana Filova (Filov, 1924, str. 11-12), že starozagorské plastiky je možno datovat do období 8. – 9. století a jsou spojovány s prabulharským předkřesťanským svatyní v městě Beroe. Ve svém akademickém výzkumu kultury a umění Prvního bulharského státu K. Mavrodinov spojuje styl a motiv starozagorských desek s podobnými kamennými plastikami z oblasti Prespa a Ochridu z doby Samoila (997-1014) a datuje je na konec 9. a počátek 10. století (Mavrodinov, 1959, str. 88-90, str. 215-219). Stejnou dataci potvrzuje S. Vaklinov (Vaklinov, 1977, str. 236-237) a autoři nového vydání Dějiny Bulharska, 1981, str. 432. Toto datování je přijímáno i akad. Vasilem Gjuzeevem, který spojuje starozagorské desky

s prvním desetiletím pokřtění Bulharska a velkou vystavbou kostelů a klášterů v době knížete Borise (Gjuzelev, 1969, str. 147). Podle autora to byl sam kníže Boris, který dal stavět v Beroe katedrál ní chram a klášterní budovy kolem něho. To mohou být i vyše uvedene nalezy klášterů v okolí starozagorskeho Ajazma.

Obr. 2 Zobrazení (1) panter na raně byzantske mozaice z města Heraclea Lyncestis (4.-5. st.), (2) krmici bars na kamenne desce ze Stare Zagory (9.st.) a krmici bars na stříbrnych podnosech z udoli řeky Kama, Volžske Bulharsko (8.-9.st.) (Smirnov, 1909; Kyzlasov, 1994, str. 267-268). Na prvni obrázku je zachovana perspektiva na druhe a třetím je vědomě narušena perspektiva typicka pro prabulharske vytvarne umění.

Vyše citovani autoři jsou největšími odborníky na kulturu a umění Prvniho bulharskeho carstvi a všichni bez vyjimky zařazují starozagorske plastiky k sochařskemu umění Prvniho bulharskeho carstvi na hranici mezi pohanskym obdobím a počátkem doby křesťanske (9.-10.st.).

V předešle naši publikaci (Ivanov, Minkova, 2008, str. 177-184) se ukazuje shoda mezi starozagorskymi reliefy s jednou nově nalezenou svatyni z města Novi Pazar datovane do 9. století (je identicka s těmi z Nove Zagory!) i s vyobrazeními na podnosech z Volžskeho Bulharska datovane do období 9.-10. (obr. 3). Na rozdíl od klasických řecko-řimských vyobrazení v realistickem stylu používají starozagorske reliefy dekorativni plochy styl zobrazení s narušením třetího rozměru v prostoru při zobrazování zvířat „tělo z profilu, obličej en face“ a antropomorfní způsob zobrazení obličej zviřete (obr. 2). Z těchto údajů je vyvozovan závěr, že reliefy mohou být spojovany s kulturnimi tradicemi Prvniho bulharskeho carstvi na hranici mezi pohanstvim a epochou křesťanskou.

V teto stati představujeme dva dodatečne argumenty o podobnem datování starozagorských reliefů. Jedním z argumentů je zobrazení dvouhlaveho orla a druhým je rozlišení druhu zviřete (lev nebo panter/bars), zobrazovane na starozagorských reliefech. Skutečně fyzicky vzhled tohoto zviřete (plocha tvař, ostre uši, dlouhy krk s hřivou podobne koňske!) jej odlišuje od ostatních druhů z rodu kočkovitých šelem (lev, tygr, panter, rys, puma, jaguar a další) a v podstatě se shoduje s raně středověkym při kaspickym ohřivenym barsem.

Označení „bars“ (ze staroiranskeho pars) se vztahuje k dalno vyhynule jihokaspicke kočkovite šelmě, která se vyskytovala v pohoří severně od Teheranu, kde vládne subtropicke klima. Představu o vzhledu

tohoto druhu zvířete poskytují vyobrazení na stříbrných podnosech z Volžsko-Kamského Bulharska obr. 1 a 2. Podle V. Beševlieva (Beševliev, 1979, str. 227-229) nejcharakterističtější zvláštnosti příkaspického barse je vyskyt malé hřivy koňského typu – osrstění v zadní části krku, podobné koňské hřivě u koni. Takovou hřivu mají barsove ze starozagorských reliefů a podnosy z Volžského Bulharska (obr. 1 a 2). Podle V. Beševlieva právě tato barsova zvláštnost může vysvětlit vychozí iranske označení tohoto zvířete, protože v iranských jazycích „bars“ znamená „hřiva“. V osetinštině a talištině „barc“ znamená „ohřivený“, což vychází ze staroiranského a sankritského slova vrcha – hřiva (Dobrev, Dobрева, 2001, str. 108).

Obr. 3 Stejně vyobrazení grifona (1) na kamenné desce ze Stare Zagory (9. st.), (2) svatyně z Nove Zagory (?) a (3) svatyně z místa Novy Pazar (9. st.).

Klasický ohřivený bars je totemovým zvířetem iranského národa Bersylů, který je arabskými kronikáři považován za jeden ze tří bulharských kmenů společně s Esegely a Bolgy. R. Rašev píše, že v prabulharských nekropolích Devnja-1 a Devnja-3 jsou pohřbeni Bulhaři i Bersilove (Rašev, 2008, str. 243). Je uznáváno, že velkokníže Boris (852-889 +893) nosil jméno barse (Rašev, 2008, str. 264). Asi není náhodou, že se setkáváme s reliefními zobrazeními barsů u starozagorského Ajazma, kde podle legendy byl (znovu) pokřtěn kníže Boris – Bars. Podobně je tomu i se jménem bulharského panovníka Persiana (836-852) od parse i u Paris as-Saklabi (Paris-Boris) – místní obyvatel Volžského Bulharska, překladatel arabského cestovatele Ibn-Fadlana. Persiana je žive bulharské ženské jméno i v dnešní Makedonii.

Při svém prvním vstupu do Střední Asie (6. stol.) přebírají rani Turkyte místní název pars od místních Iranců, jak bude zřejmé z níže uvedených příkladů. Užívají poturčený výraz (irbis) pro označení všech možných druhů kočkovitých šelem lvů, tygrů a panterů v Centralní Asii. Například sněžný tygr z Altaje je místními obyvateli nazýván „irbisem“. V erbech několika současných států a měst této oblasti byva vložen panter, který v soudobých turkických jazycích se stejně tak nazývá „irbisem“. Mongolský a turkický výraz z iranštiny pars se přeměnil na *bars-lan, ze kterého vychází značení panturtitské a mongolské označení pro lva – arslan

(pobulharštěně do podoby aslan) (Slavova, 2009, str. 115-133). V soudobé turečtině označení pars znamená „panter“.

Panter je druhem divoké kočky, odlišný od davného ohřiveného barse a má své praindoevropské označení *prd se svými zastupci staroindický prādāku (pradakuh), sogdijsky pwrđnk, paštunsky pṛāng, novopersky palang, starořecky párdο-s; párdalo-s zde ze starobulharského pardus (Buslaev, 1861), toto jsou všechna značení pro „pantera“.

Na rozdíl od lva a pantera je ohřivený bars zcela neznámý a cizí pro raně křesťanský a pozdě byzantský umělecký projev, velmi často se však setkáváme s tímto tvorem u raně bulharských vyobrazeních a grafitech. Podle Zarko Ždrakova (Ždrakov, 2008, str. 295-301) jsou bars, jelen a had (drak) tři nejčastěji zobrazované tvory v pohanském Bulharsku. Lev a panter se nachází často v raně křesťanských vyobrazeních například mozaiky z města Heraclea Lyncestis nedaleko města Bitola, dnešní Makedonie (z 5. stol. obr. 2)

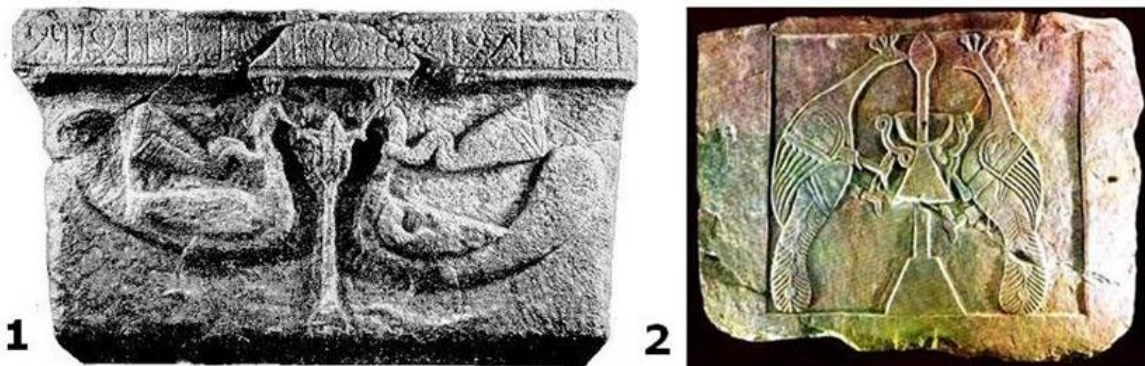

Obr. 4 Zobrazení dvouhlavého orla (1) Sumer a Akad (3800 let p.n.l.), (2) Chetitská říše (1900-1250 let p.n.l.), (3) erb arménské dynastie Mamikjanů (v letech 330-772), (4) kamenná deska ze Staré Zagory (9.stol.), (5) erb panovníka Michaila VIII. (r. 1224-1282) zakladatel dynastie Paleologů.

V důsledku byzantské nadvlády, se terminologie a symbolika Prvního bulharského carství významně proměnila po obnově bulharské statnosti. V pohanském Bulharsku je význam „křesťan“ synonymem pro „byzantince, nepřítel“ a lev je symbolem Byzance. Právě proto jezdec na Madarském

reliefu zabiji lva, posvatnym zviřetem Bulharů je v te době – bars/panter a je uživan jako symbol fyzicke sily a vítězství. V dobach Druheho bulharskeho statu a zejména v období obrozeneckem se prosadil byzatsky a evropsky vliv a v tomto okamžiku se lev stava symbolem sily a statnosti místo barse/pantera.

Druhy argument dovolujici datovani starozagorskych reliefů je deska s dvouhlavym orlem. Původ tohoto mytologickeho předobrazu je v Mezopotamii, kde roku 3800 př. n. l. je dvouhlavy orel symbolem sumersko-akadskeho boha Ninurta, syna boha Enlila. Mnohokrate se s timto vyobrazenim setkavame v kultuře Chetitske ve vychodni časti Male Asie v období let 1900-1250 př. n. l. Podobny dvouhlavy mytologiccky ptak, nazyvany Gandaberunda nebo jen Berunda je uživan v hinduistickem nabožentství a vyobrazovan v hinduistických chramech. V období let 330 – 772 slouži dvouhlavy orel jako erb panovnickeho rodu Mamikonjanů, zpravujici armenska uzemi kolem Taronu, Sasunu, Bagrevandu a dalších. Nasledujici dvě etapy v rozšiřovani tohoto symbolu nemohou mit vyznam pro umístěni na starozagorskych reliefech. Ve 12. století se dvouhlavy orel dostava do erbu seldžuckeho sultanatu v Male Asii. Ještě později byzantsky cisař Michail VIII. (1224-1282) přijima dvouhlaveho orla do erbu posledni Byzantske dynastie Paleologů. O něco později vstupuje korunovany dvouhlavy orel do Evropy a dostava se do znaku několika evropskych monarchii.

Obr. 5. Raně křesťanske vyobrazení pavů pijících nektar, (1) kamenne desky z Kavkazske Albanie (kolem roku 450) a (2) kamenna deska ze stare Zagory (9. stol.).

Z vyše uvedeneho historickeho přehledu vypliva, že až do doby cisaře Michaila VIII. byl dvouhlavy orel symbolem lokalnim, znamym pouze vymezenemu okruhu narodů v oblasti jižniho Kavkazu a byl zcela neznamy v Male Asii, Konstantinoli, Balkaně a v Evropě. Z toho plyne, že starozagorske reliefy nemohly byt zhotoveny v dobach byzantske nadvlady nad Bulharskem, protože dvouhlavy orel byl zcela neznamym v hlavnich oblastech tehdejší Byzance! Jediný realně možný způsob uplatněni tohoto symbolu v Trakii a Beroe je dosidlenim velkeho množství armenskeho obyvatelstva na Balkan.

Skutečně roku 755 nechava cisař Konstantin V. Kopronin (742-775) osidlit okoli měst Odrin a Filipopol Armenci a Syřany, pro zajištění hranice

s Bulharskem. Roku 755 nasledující císař Lev IV. Chazar (775-780) přesídluje na hranici s Bulharskem ještě dalších 150 tisíc armenských a syrských monofyzitů. Právě tyto Armenci jejich přími potomci mohli do oblasti Beroe přinést symbol dvouhlavého orla. Jako důkazem nam mohou posloužit dva společně detaily armenskeho a starozagorského zobrazování. Ve všech vyobrazeních – sumerskoakadských, chetitských, hinduistických, seldžuckých, pozdněbyzantských a evropských (obr. 4) má dvouhlavý orel dva samostatné krky a každý nese jednu hlavu. Jedině u armenských a starozagorských vyobrazeních má orel jeden krk zakončený dvěma hlavami. Mimo to jsou na erbu Paleologů a od nich odvozených evropských vyobrazeních obě hlavy orla korunovány a třetí koruna bývá nad nimi (obr. 4) Na starozagorských a armenských vyobrazeních jsou orlí hlavy holé. Důvodem může být to, že armeniští Mamikonjanové byli vasalové a ne suverénní samovládci.

Vyše uvedené vysvětlení využití symbolu dvouhlavého orla na starozagorských reliefech uzavírá horní hranici jejich zhotovení. Tato hranice je vymezena obdobím 50-100 let po zmiňovaném přesídlení Arménů (r. 778) a odtržením tohoto symbolu z armenské literatury (r. 772). To znamená, že jde o období poloviny 9. Stolení tj. na hranici mezi pohanskou a křesťanskou epochou Bulharska. To vysvětluje originální styl starozagorských reliefů, kde raně křesťanské symboly jsou řidké proti množství pohanských prvků – barsů/panterů, grifonů, prabulharských stop a dalších.

Pavi, zejména pavi pijící nektar (symbol přijetí křesťanské víry) jsou základem raně křesťanským symbolem společně s holubem, rybou, kotvou, lodí, stromem života, božím jehnětem a dalšími. Vyše uvedené vysvětlení a datování starozagorských reliefů je podpořeno i neuvěřitelnou shodou mezi starozagorskou deskou zobrazující raně křesťanské scény s pavou, pijícími nektar a raně křesťanským reliefem z oblasti Kavkazu (ob. 5).

Starozagorské reliefy představují synkretické umění s prvky prabulharského, starobulharského a pravděpodobně armenskeho umění. Tyto závěry podporují tvrzení o raně bulharském charakteru a bulharské příslušnosti unikatů evropského umění starozagorských reliefů. Je pravděpodobné, že tyto reliefy byly využity jako katedrální výzdoba, zhotovena v dobách knížete Borise na vrchu starozagorského Ajazma.

Velký počet kamenných desek nalezených na vrcholu starozagorského Ajazma má vysokou uměleckou hodnotu, svým vyobrazením prabulharských ohřívacích barsů, což lze považovat za důkaz účasti knížete Borise na důležité události konané na tomto místě. V tomto smyslu jsou tyto plastiky přímým důkazem pravdivosti legendy o (znovu) pokřtění knížete Borise na tomto místě. Za těchto okolností se stává starozagorského Ajazma nejposvatnější místo Bulharska a vyhodní Evropy, ze kterého započalo jejich pokřtění.

Literární prameny:

[Alexantrov N.](#), История на залесяването и паркоустрояването на хълма "Аязмото" по почин на първия старозагорски митрополит Методий Кусев, [Stara Zagora/](#), 1992, [str.](#) 10;

[Beševliev V.](#), Старобългарски надписи, [Sofia](#), 1979. Показалци. Надписи № 59-61, [str.](#) 227-229

[Buslaev F. I.](#), Историческая хрестоматия церковно-славянского и древнерусского языков. [Moskva](#), 1861

[Vaklinov D.](#), Предание за Старозагорското Аязмо на Св. Велико-мученика Теодора Тирона.

[Vaklinov S.](#), Формиране на старобългарската култура. VI-XI. [Vydav.](#) Наука и изкуство. [Sofia](#), 1977, [str.](#) 236-237

[Voaleri P.](#), Между два свята. Българите в Румелия XVIII – XIX век. Изследвания по история на българското Възраждане и история на Стара Загора. [Vydav. Kama](#). 2005, [str.](#) 345

[Gjuzelev V.](#), Княз Борис Първи. [Vydav.](#) Наука и изкуство. [Sofia](#), 1969, [str.](#) 147

[Dobrev, P., Dobreva M.](#) Древнобългарска епиграфика. Център за изследване на българите. [Sofia](#), 2001, [str.](#) 108

[Ždrakov Z.](#), Куберовото съкровище в контекста на хуно-българската традиция. ([redakce Vasil Gjuzelev a dalši](#)). Пътуванията в Средновековна България. Материали от Първата национална конференция "Пътуване към България. Пътуванията в Средновековна България и съвременният туризъм". [Šumen](#), 8-11. 05. 2008, [Svazek odborniků Bulharska, Universita Šumen](#) "Епископ Константин Преславски". Vědeckovýzkumne centrum byzantologie, [Vydav.](#) Abagar, [Veliko Trnovo](#), 2009, [str.](#) 295-301

[Zlatarsky V.](#), История на българската държава през средните векове. Томъ. II. България под византийско владичество (1018—1187). (I изд. София 1934; II. fototyp [vydav.](#), Наука и изкуство, [Sofia](#) 1972, [redakce Dimitar Angelov](#)), [str.](#) 167-187.

[I.D.V.](#), Покръщаването на княгиня Теодора – княз Цолова дъщеря – принос за Старозагорското Аязмо, 1884, [Sofia](#). 1.

[Ivanov I. T.](#), [Sv. Michail Vojin, Potuka a město Stara Zagora. v křesťanske kultuře středověkeho Bulharska. Materialy Narodni vědecke konference, Šumen 2-4. květen 2007 u příležitosti 1100 výročí umrti Sv. Knižete Borise-Michaila \(v letech 835-907\). BAV, Narodni archeologicky institut s muzeem, filiálka Šumen, Vyd. "Faber", Veliko Trnovo, str. 434-438](#)

Ivanov I. T., Тервел и областта Загора. Научна конференция "Личността и историята". Regoinalni historicke muzeum Stara Zagora, г. 2010

Ivanov, Minkova: Още веднаж за средновековните каменни релефи от Стара Загора. Zpravodaj Starozagorskeho historickeho muzea, dil III., 2008, str. 177-184 - [Иван Т. Иванов, Мариана Минкова. Още веднаж за средновековните каменни релефи от Стара Загора. Известия на Старозагорския исторически музей. Том III. 2008, с. 177-184]

Иков Д., Приносът на историята на град Стара Загора. Издава Старо-Загорското градско Общинско Управление. Пловдивъ. Търговска печатница, 1908 г., Фототипно издание. Стара Загора. 2004, str. 3

История на България, т. 2, Първа българска държава, Vydav. BAV, 1981, str. 432

Kyzlasov R., Руническите письменности евразийских степей, Moskva, 1994, str 267-268.

Mavrodinov K., Старобългарското изкуство (изкуството на първото българско царство), Sofia, 1959, str. 88-90, str. 215 – 219, obr. 243-253 a cit. liter.

Nikolov D., IAI, XX, obr. 2, str. 575-576

Obretenov Al., редакце История на българското изобразително изкуство, vydav. BAV, Institut uměleckeho poznani, Sofia, r. 1976, str. 88-90

Petrov P., Gjuzelev V., Христоматия по история на България, Dil 1. Nauka a umění, Sofia, 1978, str. 400-413

Poie S., Dopis Dr. Poie Geografickemu sdružení Paříže, obsahující popis akce Eski Zaara (Bulharsko), Psano roku 1859, 6. července v místě Eski Zaara, Dopis byl publikován ve francouzštině v Buletinu Geografického sdružení Paříže. V zaří roku 1895, dil 18., str. 145-179. Bulharsky překlad dopisu byl publikován v knize: Piere Voaleri, Mezi dvěma světy, Bulhaři v Rumelii, 18. – 19. století. Zkoumani dějin bulharského obrození a dějiny Stare Zagory, Vydav. Kama, 2005, str. 337-356.

Raina Knjaginja, Автобиография панагюрской учительницы Райны Георгиевой, прозванной турками Болгарской королевной. Vydalo Дамского Отдѣленія Славянскаго Благотворительнаго Комитета, Moskva, 1877, překlad do bulharštiny, vydav. Otechestvenija front, Sofia, 1986, str. 79, poznámka 4

Rašev R., Българската езическа култура VII - IX век, vydalo IK "Класика и Стил", Sofia, 2008, str. 243, 264

Slavova T., Титулите багаин и багатур в ранносредновековна България, Eslavistica Complutense, 2009, str. 9, 115-133. - Татяна СЛАВОВА. Титулите багаин и багатур в ранносредновековна България. Eslavistica Complutense. 2009, 9 115-133

Smirnov R., Восточное серебро, Sankt Peterburg, 1909, tab. XIII, XCII

Stojanova Iv., Kulturně-historická hodnota parku "Ajazmo" Materialy jubilejní konference ke 160. výročí mitropolity Metodie Kuseva , Sofia, 2001, str. 210 -216

Tangarov J., Перспективи за парк "Аязмо". Materialy jubilejní konference ke 160. výročí mitropolity Metodie Kuseva , Sofia, 2001, str. 223-230

Tošev An., Ранни спомени, Sofia, 1935, str. 43.

Filov B., Старобългарското изкуство, Sofia, 1924, str 11-12, tabulka II., řada 1 a 2

ЦДИА фонд 420, к. оп. 2, оп. 3

Obr. 2
Ohřiveni
barsove

na

stříbrných podnosech z nazezu v údolí řeky Kama, Volžske Bulharsko, datovano 8.-9. století. Uprostřed mytologicky strom života. Jako na starozagorske desce s krmicim barsem (obr.1) je zde narušena perspektiva (kořen stromu je mnohem bližšie, jeho koruna dale). To je typicke pro umělecky styl davnych Bulharů

S. Vaklinov je přesvědčen, že starozagorske reliefy nejsou přímo spojeny s křesťanskou symbolikou spíše představují mytologicke obrazy [Ваклинов, С. Формиране на старобългарската култура VI-XI. С., 1977, с. 236-237].

Grifoni jsou považovani za tvory ochrance a projev solarniho kultu u Prabulharů. [Стойнев, А. Светогледът на прабългарите. Sofia, 1986, str. 108-110; Аладжов, Ж. Паметници на прабългарското езичество. Sofia, 1999, str. 19, 25-26].

Dvouhlavy orel může být také spojován s mytologickými představami Prábulharů. [Markov N., Двуглавият орел, Произход и символика, Будител, 2006, 2, str. 15-19, 35; Mošev A., Двуглавият орел – произход, история, значение. Известия на Българската орда, 2005, 2, str. 24-37].

Některé z těchto zvláštností raného bulharského výtvarného umění vyjadřene v plne síle ve starozagorských reliefech lze vidět i v umění Druhého bulharského státu. Mošev, pokus o zobecnění (Minulost, 3/2007, str. 7-15)

Dva lvy na medailonu nalezenem na vrchu Trapezica ve městě Veliko Tarnovo jsou vyobrazení s antropomorfními obličejí en face a jejich těla jsou z profilu.

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.